

Türkiye'de ve İzmir'de Telekomünikasyonun Tarihçesi-V

“Telekomünikasyonun İzmir'deki Gelişimi”

Hasan S. Şişikoğlu, Onur Taşkent,
Alpaslan Güzeliş
EMO İzmir Şubesi
Telefon Tarihi Araştırma Grubu

TELEFON HABERLEŞMESİNİN ANA ÖGELERİ

ŞEBEKE

Telefon haberleşmesinde, telefonun 1876 yılında keşfinden sonra abonelere kadar uzanan süreçte ilk telefon şebekelerinin de tesislerine başlanmıştır. İlk yıllarda telgraf devrelerinde olduğu gibi ahşap direkler üzerinde tek tel kullanılıyor ve bunların dönüşü de topraktan sağlanıyordu. Bu yapıdaki konuşma kalitesini çok olumsuz etkileyen gürültü ve diyafoni gibi etkenler nedeniyle iki telli hatların kullanılmasına başlanmıştır. Ayrıca yine başlangıçta kullanılan demir tellerin yerini iletkenliği daha fazla olan bakır teller almıştır. Bu ilk şebekelerde abonelere, daha sonra kullanılan saha dolabı ile kutuların olmadığı bir şebeke üzerinden direkt diziler olarak ulaşılıyordu.

Kablo yapıları ve plastik kullanımının geliştirilmesi ile birlikte saha dolabı, kutu ve ek malzemelerindeki yenilikler daha

sağlıklı telefon şebekelerinin oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Kurşun zarflı kablolar ile birlikte yeraltında kablo çekimlerine başlanmış ve bina üzerilerindeki salkım saçak şebekeler daha düzenli yapılara kavuşmuştur. Santralin ve telefon abonelerine uzanan kabloların santral binalarında birbirine iletişiminin sağlandığı üniteler olan repartitörlerde de (repeater) süreç içinde teknoloji yardımıyla olumlu gelişmeler sağlanmıştır.

Ülkemizde ilk düzenli telefon

şebekelerinden ilkinin İzmir'de yapıldığını ve bunun tesisi için İstanbul'dan ekçi ustaların getirildiğini belirtmiştik. İzmir'de şebeke tesis ve bakım işleri ile uğraşan bölüm, telefon idaresinin kurulduğu tarihten bu yana görev yapmaktadır. Manuel santral ve kurşun kılıflı abone telleriyle yapılan şebekecilikten bugünün şebekesi olan evden eve fiber şebekesine kadar, tüm aşamaları başarı ile gerçekleştirmiştir. Uzun yıllar yatırım sahasındaki 10 ilin yatırım planlamasını ve tesislerini yapmıştır.

1967 yılından itibaren diğer kesimlere paralel olarak kablo teknolojisinde de radikal değişiklikler olmaya başlamıştır. Daha önce kağıt izoleli kurşun kılıflı kablolar hakkında İzmir'in hazırladığı yönerge yetersiz kalmış, 1967 yılında yine İzmir'in çabaları ile;

- Kâğıt hamuru izoleli (Pulp) çelik alüminyum kılıflı (Stalpeth) kabloların kullanılmaya başlanması
- Plastik izoleli ve plastik

alüminyum kılıflı kabloların kullanılmaya başlaması

Diğer yıllarda ise;

•Koaksiyel (analog) kabloların kullanılmaya başlaması

•Fiber optik (dijital) kabloların kullanılmaya başlaması sonucu, ilgili yönergeler hazırlanıp yürürlüğe girmiştir.

Şebekelerdeki eksiklikleri gidermek üzere teknik heyetlerce yönetimin onayladığı yeni yönerge, yönetmelik, standart ve diğer teknik dokümanlar hazırlanmıştır. Hazırlanan bu yazılı dokümanlar ışığında PTT'de telefon altyapısının

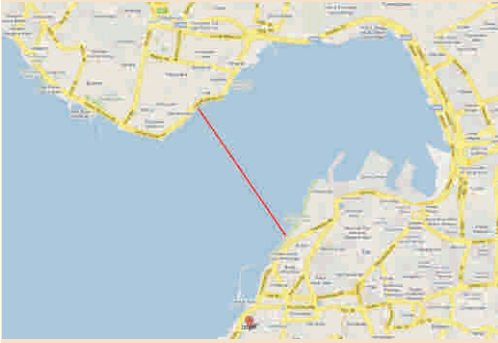
gerçekleştirilmesi için gerekli eğitim, planlama, projelendirme, tesis, bakım ve işletme işleri çağdaş yapıya kavuşmuştur. Ayrıca yurt içi ve yurt dışı satın alma hareketleri belli kurallara bağlı ve standartlara uygun yapılmaya başlanmış, bu günümüze kadar devam etmiştir.

Yukarıda sözü edilen çalışmalar yapıldıktan sonra, her türlü telefon şebekesinin yapılması, işletilmesi, bakım ve onarımı ile bu işi başaracak yetenekli elemanların eğitilmesi bir standarda bağlanmıştır. Yetenekli ve eğitilmiş elemanlar sayesinde teknolojik

gelişmeler anında izlenilmiş ve ileri yıllarda tüm şebekecilik işlerinin yüklenicilere verilip standartlara uygun tesisatın yapılması emekli olan bu teknik elemanların katkıları ile olmuştur.

Şebeke elemanları, abonelere uzanan kabloların tesis ve işletmesinin yanı sıra santraller arası trunk (trunk; farklı merkezlerdeki santrallerin birbirleriyle haberleşmesini ve iletişimini sağlayan üniteler) bağlantısını sağlayan kabloların (jonksiyon) bakım işletmesinden de sorumluydular.

Merkez Santralı – Karşıyaka Santralı arası 600 çift 0,5mm j kapasitesinde çift arme deniz jonksiyon kablo çekimi

1973 yılında gerçekleştirilen kablo çekiminin deniz kablosu olarak döşenen kesimi, Alsancak eski NATO binası önü ile Karşıyaka Santralının denizle birleştiği 1725 sokak başı arasındaki 3500 metrelik mesafedir.

Bu işi gerçekleştirmek için, deneyim ve teçhizatı bulunan İstanbul Telefon Başmüdürlüğü Şebeke Tesis Başmühendisi Özhan Kumbasar ve İzmir'den Başmühendis Onur Taşkent görevlendirilmiştir. Kablonun İzmir'e sevinde çok büyük bir zorlukla karşılaşılmış olup olay şöyle gelişmiştir.

Deniz içinde kablo ek noktası olmaması için kablo 4000 metre tek parça olarak Kanada'da imal ettirilmiş olup 60 ton ağırlığında demir makaralı olarak yola çıkmıştır. Kaptan çektiği mesajda, İzmir'de başka bir işi olmadığını belirtip makaranın alınması için gerekli tedbirin alınması aksi takdirde makara ile beraber Odesa'ya gideceği, ancak dönüşte bırakabileceği vurguluyordu. O tarihte İzmir Limanında tek başına 60 ton kaldıracak vinç bulunmadığından birden telaşa düşülmüştür. Yapılan tetkikler sonucunda Türk Deniz Filosunda böyle bir yükü taşıyacak vinci yalnız Koçtuğ firmasında bulunduğu ve şilebin İstanbul Limanında olduğu öğrenilmiştir. Firma ile sözleşme yapıp Rus şilebinden İstanbul'da kabloyu alıp İzmir'e getirilmesi sağlanmıştır.

Koçtuğ şilebinden LT-2 (Liman Taşıt) ye alınan makara (Resim), İstanbul'dan gelen deniz kablo çekim teçhizatı ile donanımlı kablo çekimine hazır hale getirilmiştir. (Resim)

Denizcilik İşletmelerinden kiralanan bir adet LT-2 ve iki adet güçlü römorkör eşliğinde kablunun tam güzergahına uygun çekilebilmesi için baş kılavuz Altay Kaptan görevlendirilmiştir. Kablo çekme tarihi 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve Ramazan Bayramı tatiline rastlamış ve Denizcilik İşletmesi yetkililerinin günlük tahminleri sonucu ancak son Pazar günü kablo döşenebilme olanağı bulunmuştur. Fakat tatil nedeniyle Altay Kaptan'ın İzmir dışında bulunması sonucu kerteriz alma işi ve LT-2'nin yönlendirilmesi başmühendis Onur Taşkent tarafından yürütülmüştür. Gün biterken Karşıyaka'ya erişilmiş ve makarada 450 metre kablo kaldığı tespit edilmiştir. Sözü edilen artık kablo daha sonra İsveç bandıralı bir geminin yaptığı hasarda Şebeke Bakım Baş Müh. Ekiplerince kullanılmıştır.

